

ENKELE BRUGSE GRAFSCHRIFTENBOEKEN
UIT CA 1800 EN HUN SAMENSTELLER

Drie jaar geleden kon de Brugse stadsbibliotheek op een veiling een handschrift in twee delen aankopen, met als titel (in deel 1) *Beschrijvinge van de Parochiale en Collegiale kercke van St-Salvators in Brugge*, waar in deel 2 nog aan toegevoegd is: *behandelende alle de Epitaphien, Sepulturen ende Blasoenen die in deze Kercke ende Kerckhoven zig bevinden*, een handschrift uit het einde van de 18de, begin 19de eeuw van in totaal 674 bladzijden tekst en daarna nog 151 bladzijden grafchriften met handgetekende en geschilderde blazoenen en 28 bladzijden naamregister (1). Het is het handschrift, vroeger in privaat bezit, dat in voetnoot geciteerd werd in een publicatie over de Sint-Salvatorskathedraal uit 1979 (2).

Handschrift 691

Het handschrift is onder dit nummer opvraagbaar. Het bestaat uit twee volumes van gelijke grootte en dikte met afmetingen ongeveer 270 op 200 mm. Het eerste volume bevat V + 392 genummerde bladzijden. Het tweede volume bevat het vervolg van deel 1 met bladzijdennummers van 293 tot 674. Daarna volgt een verzameling grafchriften met getekende en ingekleurde wapenschilden van 151 bladzijden met eigen bladzijdennummering. Tot slot volgen nog een inhoudstafel op het deel met de beschrijving van de kerk en een naamindex op het deel met de grafchriften. Het deel beschrijving van de kerk en het deel grafschriften zijn door verschillende handen geschreven waarbij dit van de beschrijving meer 19de-eeuwer oogt dan dit van de grafschriften dat meer aanleunt tegen 18de-eeuwse schriftvormen.

De titel voluit van het deel grafschriften luidt: "*Versaemeling van alle de SEPULTUREN, EPITAPHIEN, Besetten, Waepens ende Blasonen die Voortijds gelegen hebben, ende als nog liggen in de Kercke parochiale ende Collegiale van St SALVATORS Binnen Brugge. Bij een Vergaedert tot den Jaere 1707 door d'heer Ignace de Hooghe, Rudder, heere Van ten heede, Baeshove, Walle, Peute, Vellick etc. Vernieuwt ende gecontinueert daer bij gevoegt die van de hou Kerckhoven tot den Jaere 1802 door Joannes Bapte Donche fs. Petri ende Joe Marie Judoca Patyn oud officier van SS. K.K. ende K.K. Majesteyt* (3). Het gaat dus duidelijk om een kopie met aanvullingen

(1) Veiling Cursief te Damme van 30 juni 2001, nr. 244.

(2) L. DEVLIEGHER, *De Sint-Salvatorskathedraal te Brugge Inventaris*, Tielt, 1979, p. 96.

(3) SBB., hs. 691, volume 2, deel 2, titelpagina

van het handschrift van Ignace de Hooghe (stadsbibliotheek nr. 449).

In de Brugse stadsbibliotheek zijn er nog een aantal andere laat 18de, vroeg 19de-eeuwse handschriften met grafchriften in Brugse kerken. Zoals de nrs. 606 en 607. In de handschriftencatalogus van De Poorter wordt voor deze handschriften geen samensteller vermeld. Zij werden aangekocht in 1929 (4).

Handschrift 607

Dit handschrift betreft Brugse kloosterkerken. Het draagt de titel: *Versaemelinghe van alle de sepulturen, epithafen, besetten, waepens ende blasonen, de welke bevonden worden in alle de kerken, cloosters, abdyen, capellen ende Godshuysen binnen de stad van Brugge, bij een vergaedert 't sedert den jaere 1698 tot den jaere 1796, epoque van hunne vernielinge. Behelsende De Eerw Paters Augustinen folio I, predikheeren fo 73, Recollecten fo 217, Capucinen fo 260, Discalsen fo 283, Carmeliten fo 299, Chartreusen fo 343, 32 quartier der familien van Velare, fo 346 ende van Nollet fo 348, abdie van den Eechoutte fo 351, de oude kerke abdie van den Duynen fo 417, epitaphie van Deflye fo 418.* Dit handschrift bestaat uit één volume van 404 bladzijden en een naamindex van 15 bladzijden. Het gaat vooral over grafchriften uit Brugse kloosterkerken. De samensteller identificeert zich nergens. Een vergelijking met hs. 607 met het grafchriftengedeelte van het nieuw verworven handschrift toont evenwel zeer treffende overeenkomsten.

Hs. 607 heeft dezelfde breedte als hs. 691, maar is ongeveer een centimeter minder hoog. De band van beide is volledig overeenstemmend: in bruin leer met op de platten zwarte zich herhalende motiefjes. De indeling van de rug van beide handschriften is identiek: de nerven bevinden zich op dezelfde hoogtes, onder de onderste nerf zijn in beide gevallen en op dezelfde hoogtes twee vergulde streepjes aangebracht op anderhalve cm van elkaar. Ook het etiket en het gebruikte lettertype voor de titels zijn gelijk. Verder zien we in het papier een zelfde watermerk in beide handschriften (5).

Vergelijken we de inhoud, dan zijn de overeenkomsten al even groot. In beide gevallen heeft de naamindex een scheiding van de

(4) Aangekocht op een veiling gehouden door A. de Tavernier te Antwerpen in november 1929 (zie de catalogus A. DE POORTER, *Catalogue des manuscrits de la bibliothèque publique de la ville de Bruges*, Gembloux, 1934).

(5) Hs. 691, volume 2, deel grafchriften blz. 152, hs. 607, blz. 279. De figuur (een cirkel met gekrulde lijnen erbinnen stelt hetzelfde merk voor, maar is toch niet 100% identiek, wat suggereert dat niet al het gebruikte papier tijdens dezelfde bewerking werd gemaakt, maar met verschillende schepnamen).

twee kolommen die bestaat uit een bredere middenstreep geflankeerd door twee dunne streepjes. Het handschrift waarin de grafchriften geschreven zijn is hetzelfde. Ook de tekeningen van de wapenschilden verraden dat zij door dezelfde hand gemaakt werden. De tekenaar heeft de neiging om de dieren die in wapens of als dragers van wapens afgebeeld staan, nogal erg ronde vormen te geven voor kop en lichaam, zodat leeuwen met hun ronde kop soms op zeehondenkoppen lijken en een S-vormig lijf aangemeten krijgen en adelaars soms wat op kippen lijken. In het hs. 607 tekende de samensteller wel de manen van de leeuwen maar dit werd weggelaten in hs. 691.

Niet alleen in die zeer talrijke met de pen getekende wapenschilden zijn de overeenkomsten te zien, maar ook in de, in beide handschriften sporadisch voorkomende, ingekleefde tekeningen van grafmonumenten in het geheel (d.w.z. met alle architectonische details, zuilen, kapitelen, afbeeldingen van engelen, enz...) Deze zijn ook met de pen getekend, maar schaduwen en grijstinten werden met een penseel aangebracht. Het zijn duidelijk vruchten van dezelfde hand.

Handschrift 606

Dit handschrift betreft de parochiekerken Sint-Jacobs, Sint-Gillis, Sint-Catharina en Sint-Anna. De overeenkomsten zijn al even groot: zelfde afmetingen en zelfde leren band met zelfde zwarte motiefjes. De rug is op dezelfde manier met nerven ingedeeld en ook de twee vergulde streepjes op anderhalve cm van elkaar ontbreken niet. Opnieuw een zelfde lettertype en etiket voor de rugtitel.

Bekijken we het papier dan zien we dat hier een of ander officieel papier werd gebruikt, waarvan het bovendeel, waar een rond zegel op gedrukt stond, afgesneden werd. Op bepaalde bladzijden ziet men nog de onderrand van het zegel en leest men *FLANDRIA*. Links ervan ziet men ofwel de cijfers 56, 54 of 40 en ook wel eens vier (laatste twee cijfers van een jaartal of een bedrag?), rechts ervan staat *ST* of *St.* (afkorting van *stuivers*?) (6).

Het watermerk van het papier is wel verschillend van dit van hs. 691 en 607. Bijna alle bladen waarop het watermerk goed kan bekeken worden (de blanco bladen en de titelbladen) tonen een merk tegen de rechterkant van het blad dat de ene helft van een gekroonde cirkel toont, gehouden door een klimmende leeuw. In het midden van die cirkel staat een kleine figuur van gekrulde lijnen. Dit laat vermoeden dat het handschrift uit katernen van dubbelbladig papier

(6) 56 *ST* op pp. 1, 47, 49, 51, 71; vier *st.* op pp. 3, 5, 7, 133, 135, 156bis; 54 *ST* op pp. 9, 53 en 55; 50 *ST* op p. 75.

(met het watermerk in het midden) werd gemaakt. Maar bij nadere inspectie vonden we zowaar toch één blad (p. 177) dat een afwijkend watermerk heeft en wel hetzelfde als van de hss. 607 en 691 !

Bekijken we de inhoud, dan stellen we vast dat hoewel het handschrift begint met vijf blanco bladen het toch geen eigen titelblad heeft. Inclusief de naamindex telt het 260 bladzijden. Wel zijn er subtitelbladen voor de vier kerken waarvan de grafschriften gegeven worden: p. 1: *Prochie kercke van St.-Jacobs*, p. 105: *Parochie kercke van St. gillis*, p. 169: *Parochie kercke van St. Catharina*, p. 181: *Parochie kercke van Ste Anna*. Opnieuw is de naamindex in twee kolommen met een zelfde scheidingstreep als in de andere twee handschriften. Geschrift en stijl van tekening van wapenschilden en heraldische attributen zijn helemaal identiek als in hss. 691 en 607. Ook hier zijn er weer enkele ingelaste tekeningen van grafmonumenten in hun geheel, getekend met de pen en met gepenseelde schaduw en grijstinten, in dezelfde stijl als in de beide andere handschriften. Bij elk van de kerken is een korte historische nota gevoegd. De meest recente datum daarin vermeld is 1802 (vermelding dat toen in Brugge een nieuwe indeling van de parochies werd doorgevoerd), het jaartal dat ook in hs. 691 als uiterste jaartal wordt vermeld in de titel.

De samensteller

Deze vele overeenkomsten nopen ons wel te besluiten dat deze drie handschriften door één en dezelfde persoon samengesteld werden, nl. de Joannes Baptist Donche, die zich in deel 2 van hs. 691 zeer expliciet identificeert in het titelblad van de sectie grafschriften. Naast zijn naam en voornamen geeft hij ook die van zijn ouders en zijn beroep.

Maar er is wel meer over hem bekend (7). Joannes Baptist Donche werd geboren te Brugge, Sint-Walburga, op 15 april 1737 en overleed op de Sint-Jacobsparochie op 8 april 1810. Hij werd officier van de infanterie van het keizerlijke Oostenrijkse leger. In 1765 was hij gekazerneerd te Bergen waar hij lid was van de vrijmetselaarsloge "La Parfaite Harmonie" (8). In 1768 was hij *omwille van zijn wonden gepentionneert* in de garnizoenskazerne te Ieper (9). Hij huwde

(7) P.A. V.P. DONCHE, *Geschiedenis en genealogie van de familie Donche 1365-2004*, in voorbereiding (2004)

(8) A. VAN DEN ABEELE, *Te Brugge onder de Acacia. De vrijmetselaarsloge "La Parfaite Egalité" en haar leden*, Brugge, 1987.

(9) Stadsarchief Ieper, processen crimineel, "Loquet D3 nr. 17". Zie: P. DONCHE, 'Een crimineel jachtmisdrijf', in: *Westhoek, ts. voor familiegeschiedenis in de Vlaamse & Franse Westhoek*, jg. 11 (1995), nr. 1-2, p. 59-63.

in 1780 met Barbara Antonia de Breemaecker (1750-1829) (10) en had zeven kinderen. Tijdens de Brabantse Omwenteling (1789) sloot hij zich aan bij het Patriottenleger, samen met zijn broer Jacob Hendrik, marineofficier in dienst van Frankrijk, Rusland en Spanje. Zij verdreven de Oostenrijkers uit het fort Sint-Donaas. Na de Oostenrijkse restauratie verkozen ze, ondanks de amnestie, wijselijk in het buitenland te verblijven. Ze boden hun diensten aan het Franse Revolutionaire leger om te strijden tegen de Engelsen in Togabo (Kleine Antillen, Zuid-Amerika). Joannes' broer was negen maanden krijgsgevangene van de Engelsen op Barbados.

Joannes Baptist Donche was half november 1792 terug in Brugge en in december postuleerde hij naar een militaire betrekking bij het stadsbestuur (11). Hij ging inwonen bij een andere broer, Niklaas Donche-Vercruysse in het huis op de hoek van de Schuttersstraat en de Jan Boninstraat, waar vroeger de Latijnse school was gevestigd (het huis waar ook hun neef Lodewijk Vincent Donche het H. Bloed verborg in de jaren 1797-1812, thans de kapel van de zusters Karmelietessen). In die periode wellicht heeft hij zich bezig gehouden met het kopiëren en aanvullen van grafschriften in Brugse kerken. Basis was het werk van De Hooghe dat aantekeningen bevat tot het jaar 1707 (12). Er viel dus bijna een eeuw aan te vullen.

Er is trouwens nog een detail in hs. 607 dat pleit voor het feit dat hij de samensteller is. Hs. 607 bevat naast de 400 bladzijden met grafschriften uit de Brugse kloosterkerken en de Eeckhoutabdij (plus twee bladzijden supplement en een blad over de Duinenabdij) nog twee grafschriften uit kerken die in dit handschrift eigenlijk niet thuishoren, want ze zijn te zoeken ver buiten Brugge, nl. een grafschrift te Rijsel en op het allerlaatste blad zelfs één van nog verder: in Douai.

Dat het grafschrift uit Rijsel (van Jean Deleye) opgenomen werd is makkelijk te begrijpen: het werd gewoon mee gekopieerd uit het

(10) Zijn weduwe, werd met hun dochter Felicita Barbara (1787-1861) begijn, begraven in het kerkje van het Brugse begijnhof waar men nog steeds hun grafsteen in de vloer ziet

(11) J. VAN WALLEGHEM, *Merckenwaardigste voorvallen 1789*, p. 9 e.v.; F. BERNAERT, 'Pierre J. Osten', in: *Biographie Nationale*, tome XVI-350, zie ook tome XXIII; VAN HESE, *L'occupation française à Bruges en 1792-1793*, pp. 16 en 82; 'Journal contemporain de J. van Hese', in: *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, gesticht te Brugge onder de naam 'Société d'Emulation'*, 1931.

(12) Stadsbibliotheek Brugge, handschrift 449. Samengesteld door Ignace d'Hooghe tussen 1698-1707 in vier delen en door M. Van Laerbeke en J. De Gheldere tot zes volumes uitgebreid na 1789.

handschrift De Hooghe waar het ook te vinden is (13). Maar het graf-schrift uit Douai daarentegen staat helemaal niet in het handschrift De Hooghe.

De naam van de persoon wiens graf-schrift uit Douai werd geno- teerd is heel revelerend voor de persoon die het ingelast heeft, want het betreft het graf-schrift van *François Donche, chevalier, seigneur de Beaulieu*, president bij het *Parlement de Flandres* aldaar (een hooggerechtshof opgericht door Lodewijk XIV). Deze François Donche werd geboren te Steenkerke bij Veurne in 1668, werd advokaat bij het Parlement de Flandres kort na de oprichting ervan te Doornik, maakte de verhuis naar Douai mee en overleed als raads- heer-president te Douai Sint-Jacob in 1740 (14). Dat precies dit ene graf-schrift uit Douai opgenomen werd kan geen toeval zijn als de auteur ook een Donche was. François Donche is wel geen nauwe ver- wante van Joannes Baptist want zij behoren tot verschillende takken die reeds minstens medio de 15de eeuw gescheiden zijn (15). Joannes Baptist heeft dit graf-schrift van zijn naamgenoot ook wel- licht niet ter plaatse genoteerd maar overgenomen uit een andere bron, want hij citeert het nog onder de Jezuïetenkerk te Douai, ter- wijl het reeds in 1772 van daaruit was overgebracht naar de collegia- le kerk van Sint-Anna te Douai (16). Indien De Hooghe een uitzon- dering mocht maken met een uitheems graf-schrift, waarom hij dan niet, moet Joannes Baptist gedacht hebben.... Overigens is de aan-

(13) Men vindt het in het fysiek 3de volume (maar betiteld *Tweede volume*) op bladzijde 274: *Épithaphie van Jor Jan de la Fleye tot Rijssel in Sint Mauritskercke*. Het is ook expliciet mee in de ondertitel van hs. 607 vermeld (dit uit Douai niet).

(14) A. MERGHELYNCK, *Le fief-manoir dit "le Château de Beauvoorde" à Wulveringhem (1408-1900) et généalogie et descendance de la Maison chevale- resque de Bryarde*, Brugge, 1900-1901, 2 dln., dl 1, p. 142-147.

(15) P.A.V.P. DONCHE, *Geschiedenis en genealogie...*, op. Cit.

(16) Zie KBB, Fonds Goethals, nr. 1527, II, nr. 11 (volgens een aantekening in dit hs. kopieerde kanunnik Hellin de graf-schriften te Douai op 20, 21 en 23 augustus 1783), gekopieerd in KBB, FM 36, Choix d'épithaphes... p. 124, met jaarschrift *sanCti IgnatiI Dir Utis sanCtiUariIls transLatUM*, dat het jaartal 1772 verbergt. Hs. 607, p. 422 geeft een afwijkende schets: het wapen van François Donche is niet ovaal, maar schildvormig, de schildhouders staan buiten de man- tel, de kroon is getand i.p.v. met parels en bevat een bolle i.p.v. een mortievormige muts; de overlijdensdatum van de echtgenote is onjuist (1726 i.p.v. 1727), de tekst vermeldt *Departement de Flandres* i.p.v. *Parlement de Flandres*. De eer- ste vermelding uit het Fonds Goethals lijkt ons veel authentiekter, temeer daar zij ook veel meer in overeenstemming is met de nog bestaande voorstelling van de wapenschilden van beide echtelieden (i.h.b. beide in ovalen) op de doopvont door hen in 1708 geschonken aan de kerk van Wulveringhem bij Veurne. Tenzij natuur- lijk Joannes Baptist Donche dit voor zijn 35ste zou genoteerd hebben, maar dan is hij toch niet zeer nauwkeurig te werk gegaan....

wezigheid van het Rijsselse graf-schrift ook verklaarbaar vanuit de oorspronkelijke samensteller De Hooghe (zie verder).

De volledigheid van de collectie

Joannes Baptist heeft vermoedelijk het handschrift De Hooghe volledig gekopieerd. In de hss. 606, 607 en 691 vinden we evenwel enkel de Brugse parochiekerken St.-Jacob, St.-Gillis, St.-Catharina, St.-Anna, St.-Salvator en de kloosterkerken. In dit rijtje ontbreken dus de St.-Donaaskathedraal, de O.-L.-Vrouwekerk, de St.-Walburgakerk en de vrouwenkloosters, - abdijen, kapellen en gods- huizen.

Dat hij meer gekopieerd heeft dan de drie hoger genoemde hand- schriften kan ook vermoed worden uit de bladzijdennummering van hs. 606. Immers, alle bladzijdennummers bevatten een nummer, keu- rig geplaatst boven de linker- of rechtenbovenhoek van een in pot- lood getrokken rechthoek die de bladspiegel afbakent, maar ze zijn alle doorstreept en erboven staat een nieuw bladzijdennummer. De nieuwe nummers lopen van 1 tot 228, de oude van 203 tot 424. Bij de oorspronkelijke redactie gingen er dus nog 202 bladzijden aan vooraf. Wellicht waren deze gevuld met de graf-schriften van één of enkele van de andere parochiekerken. Had Joannes Baptist gemerkt dat het inbinden een te dik volume zou opleveren en heeft hij beslo- ten het te spreiden over twee volumes, elk met nummering van de bladzijden vanaf 1? (17)

Er is nog een tweede element dat erop wijst dat hss. 606, 607 en 691 niet de volledige collectie van Joannes Baptist zijn. In een arti- kel over Brugse graf-schriftenboeken (18) vermeldt Charles van Renynghe de Voxvrie, wanneer hij een overzicht geeft van andere kopieën van de verzameling De Hooghe, over het hs. 606 dat dit een kopie is van het derde deel van De Hooghe, maar ook dat enkele

(17) Even hadden we gedacht dat hs. 455 van de Brugse stadsbibliotheek met de vermelding in de catalogus van 205 bladzijden met graf-schriften van de St.-Walburgakerk een perfecte invulling voor die 203 ontbrekende bladzijden zou kunnen zijn, maar bij consultatie bleek dit helemaal niet zo te zijn: alles is ver- schillend; een veel groter formaat, andere band, zwaarder papier, zeer artistiek verzorgde, zeer grote tekeningen van volledige grafmonumenten, ander geschrift, enz.

(18) *Tablettes des Flandres*, Tome I, C. Van Renynghe de Voxvrie: 'L'épithaphier de Bruges', p. 319. Maar hij is niet geheel nauwkeurig: hij oppert de mening dat de scribent van de verzameling De Hooghe ook het hs. 606 zou samengesteld hebben, maar het handschrift en de stijl van tekeningen van wapen- schilden en grafmonumenten zijn te zeer verschillend om dat te geloven... Bovendien vermeldt hij niet hs. 607, waarvan hij toen toch ook al kon gezien hebben dat het van dezelfde samensteller is als hs. 606.

pagina's van het deel I op dat ogenblik (1948) deel uitmaken van de bibliotheek van baron van Caloen.

Waar bevinden zich de ontbrekende delen? Die vraag is voorlopig nog onbeantwoord. Een blik in de catalogi van andere handschriftenverzamelingen bij het onderwerp grafschriften van Brugse kerken (de aanvullingen hss. Brugse stadsbibliotheek tot nr. 701 en de gepubliceerde handschriftencatalogi van het Stadsarchief Brugge, het Groot Seminarie te Brugge, de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, algemene collectie en het Fonds Goethals, de handschriftencollectie Universiteit Gent) gaf geen uitsluitel. Het is best mogelijk dat de ontbrekende delen nog ergens in privaat bezit een verborgen leven leiden. Inlichtingen ter zake zijn natuurlijk altijd welkom...

Opmerkingen over de verzameling De Hooghe (hs. 449)

Voor een goed begrip behoort over deze verzameling toch één en ander duidelijk gesteld te worden. Vooreerst is de indeling ervan nogal verwarrend. Fysiek bestaat het uit zes volumes (thans op microfilm te raadplegen, waarbij microfilm 47 de eerste drie volumes bevatten en microfilm 48 de laatste drie), de titels en de bladzijdennummering volgen echter die fysieke indeling niet:

- volumes 1 en 2 hebben een doorlopende nummering van pagina 1 tot 283 (incl. index) en behandelen de kerken St.-Donaas en O.-L.-Vrouw (vanaf p. 109)

- volume 3 wordt op het titelblad *Tweede volume* genoemd en telt 292 pagina's (incl. index) en behandelt de parochiekerken St.-Salvator, St.-Walburga, St.-Gillis, St.-Jacob, St.-Anna, St.-Catharina plus enkele aanvullingen uit vorige volumes en enkele begrafenissen in kloosters: Augustijnen, Karmelieten, Predikheren, Recollecten, de abdij van Eeckhoute, Discalsen, Jezuiten, Jacobinessen, 32 kwartieren van het huis de Velare de Noortvelde en het grafschrift van jor. Jan de la Flye te Rijsel, St.-Maurits.

- volume 4 wordt op het titelblad *Derde Volume* genoemd en telt 214 pagina's (incl. index) en behandelt de vrouwenkloosters en -abdiijen, kapellen en godshuizen.

- volume 5 wordt op het titelblad *Vijfde Volume* genoemd en telt 275 pagina's (incl. index) en behandelt de acht parochiale kerken (aanvullingen einde 18de eeuw).

- volume 6 wordt op het titelblad *Zesde Volume* genoemd en telt 310 pagina's (incl. index) en behandelt de kloosters der Augustijnen, Predikheren, Recollecten, Capucinessen, Discalsen, Karmelieten, de abdijen van Eeckhoute en ter Duinen en de kapel van de Meisjesschool (1789).

In de handschriftencatalogus van De Poorter wordt voor de samensteller van die collectie De Hooghe verwezen naar Gailliards *Bruges et le Franc*, IV, uit 1860, p. 51 nr. 2. Daar vinden we een Joseph-Ignace de Hooghe met de nota: *On conserve de lui, à la bibliothèque publique de la ville de Bruges, un manuscrit en 6 volumes in-folio, contenant des inscriptions sépulcrales et le dessin de quelques épitaphes recueillies dans les églises de Bruges*. Maar die Joseph-Ignace de Hooghe werd pas geboren in 1736 (en overleed in 1795). Hoe kan hij dan, op de titelpagina van volume I schrijven: *... bij een vergaerdert ten jaere 1698 a 1707 door m'her Ignace De Hooghe ...*, dit is meer dan een kwart eeuw vóór zijn geboorte?

Het moet wel gaan om zijn grootvader Ignace-Michel de Hooghe, geboren te Gent, maar wiens ouders in de Brugse O.-L.-Vrouwekerk werden begraven. Hij was kapitein van een compagnie soldaten in dienst van Spanje. Hij overleed te Ieper in 1715, na aldaar in 1707 Maria-Magdalena de le Flye († 1735) gehuwd te hebben, dame van la Gaugerie, een heerlijkheid in Haveskerke aan de Leie in de kasalrij Kassel. Ignace en zijn echtgenote werden ook in Brugge in de O.-L.-Vrouwekerk begraven (19).

De naam de la Flye van Ignace de Hooghes echtgenote hebben we hoger al ontmoet, nl. in dat uitheemse grafschrift uit de St.-Mauritskerk van Rijsel. Hiermee is ook de herkomst duidelijk van dit uitheemse grafschrift: hij heeft in zijn verzameling ook een grafschrift met betrekking tot de familie van zijn vrouw opgenomen....

In feite zijn ook de zes volumes van hs. 449 die stevast als de verzameling 'de Hooghe' bestempeld worden, *niet* de originele handschriften van Ignace de Hooghe. Een gedetailleerd onderzoek door Charles van Renynghe de Voxvrie toont dit overtuigend aan (20). Handschrift 449 van de Brugse stadsbibliotheek betreft in feite de laat-18de-eeuwse kopieën van vier volumes oorspronkelijke handschriften van Ignace de Hooghe en twee volumes aanvullingen, opgezocht door Mathias van Larebeke en die in zijn opdracht in het net uitgeschreven en getekend werden door een scribent. De kladversies van Mathias van Larebeke bevinden zich in de handschriftencollectie van het Groot Seminarie (nrs. 92, 93 en 94). De originelen van De Hooghe bevinden zich in de bibliotheek van het Rijksarchief te Brugge (D. 246)

Pieter Donche

(19) Dat GAILLIARDS *Bruges et le Franc* wemelt van de onnauwkeurigheden is al langer geen geheim, maar hier zou een ander wel eens de schuldige kunnen zijn: immers F.-V. GOETHALS, *Dictionnaire généalogique et héraldique des familles nobles du Royaume de Belgique*, in dl. IV van 1850, 10 jaar eerder dus, bevat op p. 15 die fout ook al ...

(20) Zie voetnoot 18. Brugge, pp. 316-322.